

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2021

Sisällys

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITEHTÄVÄ JA AJATUKSIA ARVIOINNIN TAUSTALLA	3
2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	6
2.1 Kunnanhallituksen alainen toiminta.....	6
2.2 Sivistyslautakunnan alainen toiminta	7
2.3 Teknisen lautakunnan alainen toiminta	8
3. KUNNAN TALOUS.....	9
4. YHTEENVETO.....	12
5. ALLEKIRJOITUKSET.....	14

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITEHTÄVÄ JA AJATUKSIA ARVIOINNIN TAUSTALLA

Johdanto

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa toteutuneet ja onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Toiminnan voidaan katsoa olevan tuloksellista, jos kaikki sen neljä osatekijää toteutuvat:

- taloudellisuus ja tuottavuus
- henkilöstön tila
- palvelujen laatu
- palvelujen vaikuttavuus

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää sekä vastaanottaa sidonnaisuusilmoitukset ja viedä ne valtuustolle tiedoksi.

Vuoden 2021 kunnan toimintaan ja osaltaan myös tarkastuslautakunnan arviointiin vaikuttivat koronapandemian jatkuminen ja valmistautuminen hyvinvointialueisiin, joiden varsinainen palvelutoiminta alkaa 1.1.2023. Tarkastuslautakunta on huolissaan vuoden 2022 sote-palveluiden osalta siitä, saavatko kuntalaiset riittävät palvelut ja heille kuuluvat etuudet. Hyvinvointialueisiin siirtymisen vuoksi on ilmeinen riski ja viitteitä riskin realisoitumisesta, että asioita ei enää haluta kuntien toimintana hoitaa kuntoon tai kehittää juuri sen vuoksi, että toiminta siirtyy hyvinvointialueelle. Tämä voi aiheuttaa sen, että osa kuntalaisista jää vaille sellaisia lakisäätteisiä palveluita, joiden järjestämisvastuu siirtyy vuodenvaihteessa hyvinvointialueelle. Kuntalaisen näkökulmasta vuosi tai jopa kuukausi voi olla erittäin pitkä aika. Tarkastuslautakunnan mielestä on tärkeää varmistua siitä, että esimerkiksi vuodenvaihteessa päättyvät asiakkaiden palveluja koskevat sopimukset jatkuvat ilman katkoksia.

Yhteiskunnan tilanteen ennakoimattomuus ei voi olla heijastumatta myös kunnan ja kuntalaisen arkeen. Tilanne haastaa myös kunnan luottamushenkilöt ja viranhaltijajohdon. Maailmantilanteen vaikutukset elin- ja rakentamiskustannuksiin ja mm. rahoituksen saamiseen vaikuttanevat myös Vesilahdella esim. uusien asukkaiden saamisessa kuntaan. Ihmisillä on erilainen kyky sopeutua muutostilanteisiin ja epävarmuuteen ja on todennäköistä, että osa kuntalaisista tarvitsee yhteiskunnan ja kunnan tukea tällaisessa tilanteessa. Myös yhteisöllisyys korostuu ja tässä pienehkö kunta voi tarjota tärkeää tukea.

Tavoitteiden mitattavuutta tulee parantaa. Kuten tarkastuslautakunnat ovat useina vuosina arviointikertomuksissa todenneet, tavoitteiden arvioitavuudessa on edelleen suuria haasteita. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että sitä tehdään mitä mitataan, joten tavoitteita tulee olla kattavasti kunnan toiminnoille ja niiden tulee olla konkreettisia, mitattavia ja riittävän haasteellisia. Jos tavoitteelle ei ole asetettu todennettavaa tavoitetasoa ja mittaria, on mahdotonta

arvioida, miten tavoite on toteutunut. Tästä yhtenä esimerkkinä todetaan kulttuuripalveluille asetettu tavoite "Kulttuuripalveluiden esille tuominen ja kehittäminen" ja tälle asetettu mittari "Tapahtumakalenterin tapahtumien määrä". Kuitenkaan ei ollut asetettu tavoitetasoa; kuinka monta tapahtumaa on riittävä määrä.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota palveluhankintoihin, kuten konsulttiselvityksiin. Näiden palveluiden tarkoituksenmukaisuutta tulisi arvioida kriittisesti ennen hankinnan toteuttamista. Tarkastuslautakunta muistuttaa myös, että kunnan on tärkeää olla hyvä hankintojen tekijä ja kilpailuttaa hankintoja myös hankintalain kynnyksarvon alittavien hankintojen osalta.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano, toiminta ja aiempina tilikausina tehtyjen havaintojen seuranta

Tarkastuslautakunnan kokoonpanoon kuuluu valtuuston valitsemana neljä varsinaista jäsentä ja kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnan jäsenet ovat puheenjohtaja Kristiina Kantola (varajäsen Liisa Luukkaala), varapuheenjohtaja Mikko Ala-Orvola (varajäsen Tommi Mertimo), jäsenet Marika Vaasvainio (varajäsen Hanna-Riitta Hedborg) ja Antti Havanka (varajäsen Antti Uusi-Rasi). Arviointikertomuksen laadintaan osallistuivat keväällä myös tarkastuslautakunnan varajäsenet Hanna-Riitta Hedborg ja Antti Uusi-Rasi.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy vastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Minna Havia-Niemi. Tilikauden 2021 arviointia varten lautakunta on pitänyt 9 varsinaista kokousta.

Kuntavaalit järjestettiin kesäkuussa. Alkuperäisesti niiden piti olla huhtikuussa, mutta vaaleja lykättiin valtakunnan tasolla koronapandemian takia. Vaalikauden vaihtuessa kesken vuoden, ja vielä edellistä vaalikautta myöhemmin, uudet valtuutetut pääsivät aloittamaan työnsä kunnolla vasta syksyllä. Näin ollen uuden tarkastuslautakunnankin työ alkoi vasta lokakuussa 2021. Vuonna 2021 on ollut toiminnassa kaksi tarkastuslautakuntaa, edellisen valtuustokauden tarkastuslautakunta toimi loppukevääseen 2021 asti.

Tarkastuslautakunta on arviointitehtävän suorittamiseksi seurannut kunnan toimielinten päätöksentekoa ja tutustunut hallituksen laatimaan toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen ja henkilöstöraporttiin sekä haastatellut suullisesti ja kirjallisesti kunnan eri sektoreiden vastuullisia viran- ja toimenhaltijoita sekä luottamushenkilöitä.

Tarkastuslautakunta on tehnyt yhteistyötä Tampereen ympäristökuntien tarkastuslautakuntien kanssa yhteisen koulutuksen merkeissä. Lisäksi Tampereen ympäryskuntien tarkastuslautakuntien puheenjohtajistot ovat kokoontuneet säännöllisesti tilikauden aikana.

Kuntalain mukaan kunnanhallituksen tulee antaa valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta esittää, että aikaisempien vuosien tapaan myös muut toimielimet käsittelevät osaltaan arviointikertomusta ja antavat siitä lausuntonsa kunnanhallitukselle siten, että ne ovat valtuuston käsittelyssä alkusyksyn 2022 kokouksessa.

Kunnanhallituksen laatimat vastineet vuoden 2020 arviointikertomuksen johdosta on käsitelty valtuustossa lokakuussa 2021.

Henkilöstöraporttiin on koottu keskeisimpiä henkilöstöä koskevia tietoja vuodelta 2021. Vuoden lopussa kunnan työntekijöiden lukumäärä oli 193 henkilöä (+1 ed. vuodesta). Määräaikaisten palvelussuhteiden määrä nousi edellisestä vuodesta ollen vuoden lopussa 40 henkilöä (+ 9 ed. vuodesta) ja vakituisten määrä väheni edellisen vuoden 161 henkilöstä 153 henkilöön. Henkilötyövuosien määrä laski edellisvuoden 198 htv:stä 175 htv:en. Tämä kehitys on huolestuttava, koska sijaisten saaminen erityisesti päivähoitoon ja tukipalveluihin on merkittävästi heikentynyt. Tämä kehitys näkyy myös henkilöstöpalveluiden ostojen kasvuna (v. 2021: 156,4 te ja v. 2020: 75,5 te).

Henkilöstö on ollut koronan ja sijaisten saatavuusongelmien vuoksi lujilla. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että henkilöstölle tarjottiin ylimääräinen 50 euron virike-etu vuonna 2021. Panostukset henkilöstön hyvinvointiin ovat tärkeitä jatkossakin.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimiva sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat tärkeitä tekijöitä kunnan toiminnan onnistumisessa ja tuloksellisuudessa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on hyväksytty valtuustossa elokuussa 2020 kuntalain tarkoittamalla tavalla. Sisäisen valvonnan käytännöllisempi ohjeistus on hyväksytty samoihin aikoihin kunnanhallituksessa. Koska henkilöstössä ja esihenkilöissä on ollut vaihtuvuutta, on tärkeää varmistaa, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus tunnetaan ja, että sitä noudatetaan.

Sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa ei todettu olennaisia puutteita vuonna 2021. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että talouden seurantaan on kiinnitetty huomiota ja

talouteen liittyvää koulutusta on lisätty. Henkilöstön vaihtuessa toimiva viestintä korostuu ja panostus riittävään perehdyttämiseen kannattaa.

Riskienhallintaan ja riskien dokumentointiin käytetään Granite-järjestelmää. Jotta kokonaisvaltainen riskienhallinta toteutuu, tulee varmistaa, että järjestelmää käytetään kattavasti. Myös sopimusten dokumentointiin ja seurantaan sopimustenhallintajärjestelmässä tulee edelleen panostaa. Tilinpäätöksessä on tuotu esille, että sopimustenhallinnassa on todettu joitakin puutteita.

Korona-aikana koko henkilöstö on ollut lujilla ja sijaisten saatavuuden haasteet lisäävät kuormitusta.

Kunnan tilintarkastajat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että toimielinten päätösten perustelut ovat olleet useissa tilanteissa niukkoja eikä niihin ole dokumentoitu päätösvallan perustetta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että päätösten sisältöä kehitetään siten, että päätöksen perusteluosasta ilmenee päätöksen sisältö, tarvittaessa vaihtoehtojen pohdinta ja se miten päätökseen on päädytty. Tilintarkastajat ovat kiinnittäneet myös huomiota hankintalain noudattamiseen ja oppilasmäärätietojen varmentamiseen ja arkistointiin.

2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

2.1 Kunnanhallituksen alainen toiminta

Tilinpäätöksessä on esitetty vastuualueittain valitut kehittämiskohteet, joita ovat mm. operatiivisen johtamisjärjestelmän uudistaminen, strategisten mittareiden kehittäminen, prosessien kehitys ja kuvaaminen, organisaation taloustietämyksen laajentaminen, käytäntöjen kehittäminen ja yrittämisen edellytysten parantaminen ja kehittäminen. Tarkastuslautakunta jäi kaipaamaan selvitystä ao. kehittämiskohteiden eteen tehdyistä toimenpiteistä ja tuloksista. Koronapandemian jatkuminen vaikutti kunnanhallituksen alaisen toiminnan toiminnallisten tavoitteiden toteutumiseen. Esimerkiksi kolmannen sektorin toiminnan aktiivisuus ei lisääntynyt. Jokaisella toimialalla oli toteutettu asiakastytyväisyyskyselyt, joka on tarkastuslautakunnan mielestä positiivinen asia. Tilinpäätöksessä ei kuvattu asiakastytyväisyyskyselyn tuloksia.

Huolestuttavaa on, että koululaisista (8. ja 9. luokkalaiset) 14,4 % tuntee itsensä yksinäiseksi, kun edellisessä v. 2019 toteutetussa kyselyssä tulos oli 13,2 %.

Henkilöstötytyväisyyskyselyn tulos oli tavoitetasoa huomattavasti korkeampi (talousarvio: 3 tai enemmän, tulos: 3,94).

Elinvoimastrategian valmistelu aloitettiin, joka liittyy kunnan tavoitteeseen yritysten ohjausmallin luomisesta. Asukasmäärän kasvu on tavoitetta edellä, jota voidaan pitää hienona saavutuksena. Asukasluvun kasvutavoitetta tukee ulkoisen näkyvyyden ohjelma.

Kaavoituksessa ei ole ollut riittävästi resursseja, joka tulisi viipymättä ratkaista. Kaavoittajan lähtiessä pois kunnan palveluksesta, ei organisaatiota tiedotettu työjärjestelyistä riittävästi, joka aiheutti epäselvyyksiä.

Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut järjestää Pirkkalan kunta. Pirkkalan kunnan tarkastuslautakunta on laatinut arviointikertomuksen vuodelta 2021, jossa on käsitelty myös sosiaali- ja terveydenhuollon asioita ja tavoitteiden toteutumista. Tämä arviointikertomus on saatavilla Pirkkalan kunnan internet-sivuilta.

2.2 Sivistyslautakunnan alainen toiminta

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

Opetus- ja varhaiskasvatuspalveluissa valittuja kehittämiskohteita olivat mm. varhaiskasvatuksessa luonto, liikunta ja leikki sekä ympäristökasvatus, varhainen tuki ja oppilashuolto, Vesilahden mallin käyttöönotto lasten ja nuorten harrastamisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi sekä Unicef -lapsiystävällinen kunta. Tilinpäätöksessä ei ole tuotu esille, miten kehittämiskohteet ovat edenneet.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että opetus- ja kasvatustaluuissa on vain kaksi valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta (Et ole yksin/Vesilahden malli ja Vetovoimainen ympäristö ja turvallinen liikkuminen/varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelman käyttöönotto ja toteutus). Tarkastuslautakunta näkee tärkeäksi, että kunnan oman toiminnan osalta keskeisimmälle tulosalueelle asetetaan kattavasti tarkoituksenmukaisia ja mitattavia tavoitteita ja mittareita.

Perheohjaajatoiminnasta on hyviä kokemuksia, mutta hankerahan päätyttyä toimintaa ei enää jatkettu. Tarkastuslautakunnan mielestä ennaltaehkäisevien toimintamallien vakiinnuttaminen hankkeiden jälkeen olisi tärkeä tavoite ja sen tuomat toiminnalliset ja taloudelliset hyödyt merkittäviä.

Erittäin huolestuttavaa on kouluterveyskyselykin tulos siitä, että lasten ja nuorten hyvinvointi on heikentynyt. Tähän pitäisi tarttua kaikin mahdollisin keinoin.

Vapaa-ajan palvelut

Vapaa-ajan palveluille on asetettu 4 tavoitetta, mutta niiden toteutumisen arviointia heikentää se, että tavoitteille ei ole asetettu mitattavia tavoitetasoja. Harrastustoiminnan laadusta on saatu erinomaiset tulokset (9,55/10) ja toimintaan on osallistunut 467 harrastajaa.

Uusi matalan kynnyksen ulkoilureitti tehtiin Koskenkylään ja Anttilanvuoren reittiä kunnostettiin.

Vapaa-ajan palveluiden tarjonnan monipuolisuuden eri ikäryhmille tulisi kiinnittää huomiota. Yksi nivelvaihe on esimerkiksi siirtyminen yläasteelta toiselle asteelle. Toisen asteen opiskelijoille ei ole kunnan toimesta juurikaan järjestetty toimintaa.

2.3 Teknisen lautakunnan alainen toiminta

Teknisen lautakunnan mittareista useampi koski selvitysten tekemistä. Kevyen liikenteen selvitys, vihersuunnitelma ja yleisten alueiden hoito- ja tarkastussuunnitelma eivät valmistuneet vuoden 2021 aikana. Puutarhurin/vihersuunnittelijan tehtävään ei toistaiseksi ole onnistuttu palkkaamaan ketään.

Tarkastuslautakunta on huolestuneena seurannut kunnan kiinteistöihin kohdistuvaa ilkkivaltaa, joka aiheuttaa tarpeetonta taloudellista ja toiminnallista haittaa. Tilinpäätöksessä on nostettu yhdeksi kunnan suurimmaksi riskiksi ikääntyneet kiinteistöt ja sisäilmaongelmat sekä kunnan infran kunto.

Lautakunnan taloudelliset tavoitteet toteutuivat.

2.4 Rakennus- ja ympäristölautakunnan alainen toiminta

Vuoden 2021 tavoitteina oli järjestää tilaisuuksia ja tarjota laadukkaita asiakaskokemuksia kuntalaisille. Hajajätevesi-infotilaisuus ja luontoilta pidettiin. Jatkossa olisi hyvä, että infotilaisuudet tallennettaisiin ja, että tallenteet olisivat kunnan kotisivuilla katsottavissa.

Asiakaskyselystä saatiin tulokseksi 7,2. Tavoitetasoa asiakaspalautteelle ei ollut asetettu.

Ympäristösuojeluun liittyvä yhteistoiminta Lempäälän kunnan kanssa loppui vuoden 2021 loppuun.

Rakennuslupapuolella on ollut vilkasta. Tarkastusinsinöörin virka perustettiin ja täytettiin syksyllä 2021, joka helpotti henkilöstöressurssin riittävyttä rakennusvalvonnassa. Rakentajien tarpeisiin on tärkeää vastata jatkossakin, joka osaltaan edesauttaa asukasluvun myönteistä kehitystä ja yritysmönteisyyttä. Lautakunnan taloudelliset tavoitteet toteutuivat.

3. KUNNANTALOUS

Kunnan tilikauden tulos toteutui huomattavasti talousarviota parempana. Positiiviseen tulokseen vaikuttivat mm. myyntituottojen sekä tukien ja avustusten talousarviota parempi toetuma. Myös verotulot toetuivat ennakoitua suurempia ja toimintakulut, erityisesti palvelujen ostot, pienempinä. Kunnan asukaskohtainen velka laski. Erittäin hankalassa taloudellisessa tilanteessa olevaa kuntaa kuvaavat kriisikuntakriteerit eivät täytyneet. Kuitenkin kriisikuntakriteeristön kaksi tunnuslukua, tuloveroprosentti ja konsernin suhteellinen velkaantuneisuus täyttyivät toisena vuotena peräkkäin.

Alkuperäisen talousarvion mukainen kunnan tilikauden tulos oli n. 1,1 milj. euroa alijäämäinen. Muutetun talousarvion mukainen tilikauden tulos oli -129 tuhatta euroa ja tilikauden alijäämä -89 tuhatta euroa. Tilikauden tulos toteutui kuitenkin 470 tuhatta euroa ylijäämäisenä ja poistoeron tuloutuksen jälkeen tilikauden ylijäämä oli 488 tuhatta euroa. Tilikausi toteutui siis n. 577 tuhatta euroa ennakoitua parempana.

Kunnan ulkoiset toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion 445 tuhannella eurolla, mikä johtui mm. myyntituottojen toetumisesta 227 tuhatta euroa talousarviota suurempina johtuen vesi- jäte- ja liittymämaksuista sekä kotikuntakorvauksista. Tuet ja avustukset ylittivät talousarvion 96 tuhannella eurolla. Samoin muut toimintatuotot ylittyivät 96 tuhannella eurolla johtuen pääosin käyttöomaisuuden myyntivoitoista.

Ulkoiset toimintakulut toteutuivat 473 tuhatta euroa muutettua talousarviota pienempänä, mutta vuoteen 2020 nähden kasvua oli 346 tuhatta. Pääsyyitä toimintakulujen talousarvioalitukseen olivat henkilöstökulujen talousarvioalitus 228 tuhatta euroa ja palvelujen ostojen toteuma 234 tuhatta euroa alle talousarvion. Suurin poikkeama oli asiakaspalveluostojen toteutuminen 411 tuhatta euroa alle talousarvion. Palvelujen ostot kasvoivat kuitenkin 167 tuhatta euroa edelliseen vuoteen verraten.

Valtuustoon nähden sitova taso on tuottojen ja kulujen erotus (toimintakate) paitsi vesi- ja viemärlaitoksessa sitova erä on tilikauden tulos. Talousarviota heikommin toteutui hallintopalveluiden toimintakate, jossa talousarvioylitys oli n. 65 tuhatta euroa. Merkittäviä talousarvioalituksia olivat sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintakatteen toteutuminen 483 tuhatta euroa muutettua talousarviota paremmin sekä opetus- ja varhaiskasvatuksen toimintakatteen toteuma 372 tuhatta euroa talousarviota paremmin.

Kunnan tuloista verotulot toteutuivat 220 tuhatta euroa muutettua talousarviota parempana ja kasvua edelliseen vuoteen nähden oli n. 1,3 milj. euroa. Kokonaisuudessaan verotuloja kertyi 19,2 milj. euroa. Vuoden verotulokertymään vaikutti osittain se, että valtio jatkoi vuonna 2021 koronapandemian vuoksi tehtyä kuntien yhteisövero-osuuden korotusta, mikä lisäsi Vesilahden yhteisöverotuottoja ja yhteisöverotuotot toteutuivatkin 66 tuhatta euroa talousarviota suurempina. Valtionosuudet olivat yhteensä 8,0 milj. euroa (2020: 9,2 milj. euroa) ja

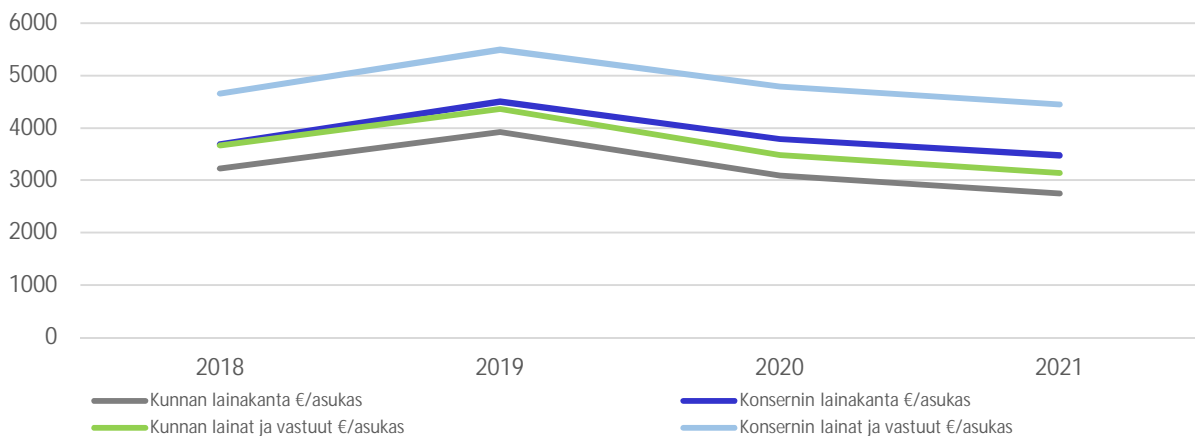
valtionosuudet toteutuivat lähes alkuperäisen talousarvion mukaisina, ja muutettua talousarviota 67 tuhatta euroa korkeampina.

Alla olevassa kuviossa on esitetty vuosien 2019–2021 toteumatietoja sekä vuosien 2022–2024 talousarvio- ja taloussuunnitelmätietoja. Taulukko osoittaa vuosikatteen ja poistojen välisen vajeen vuosina 2022–2024, jolloin arvion mukaan kunnan tulorahoitus ei riitä kattamaan poistoja. Talousarviovuoden 2022 investointien tulorahoitus on vain 9 %, mikä kuvaa osuutta, joka investointien omahankintamenosta voidaan rahoittaa tulorahoituksella. Muun osuuden investoinneista kunta joutuu rahoittamaan joko pysyvien vastaavien myynnillä, lainarahalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Vuosi	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Vuosikate, M€	1,542	3,087	1,952	0,528	0,563	1,664
Nettoinvestoinnit, M€	0,744	1,269	0,799	5,488	1,506	0,232
Poistot, M€	1,567	1,522	1,482	1,522	1,620	2,140
Vuosikate/poistot %	98 %	203 %	132 %	35 %	35 %	78 %
Investointien tulorah. %	185 %	230 %	244 %	9 %	37 %	717 %

Taulukko: 2019- 2024 toteumista, talousarviosta ja taloussuunnitelmista

Kunnan vuosikate tilikaudella oli 1,95 milj. euroa (2020: 3,1 milj. euroa) ja vuosikatteen osuus poistoista 244 %. Kunnan lainakanta oli vuoden 2021 lopussa 12,2 milj. euroa (2020: 13,5 milj. euroa). Tilikaudella 2021 kunta ei nostanut uutta pitkäaikaista lainaa, vaan lainoja lyhennettiin n. 1,4 milj. eurolla. Lainatarpeeseen vaikutti osittain investointien suunnitelmaa hitaampi toteutuminen ja talousarviota parempi tulokertymä. Kunnan asukaskohtainen lainakanta laski 339 euroa ja oli 2762 e/asukas. Myös konsernin lainakanta laski edelliseen vuoteen verrattuna ja oli 15,4 milj. euroa. Konsernin lainakanta asukasta kohden oli 3475 e/asukas (2020: 3793 e/asukas).

Kuvio: Kunnan ja kuntakonsernin lainakannan kehitys 2018–2021

Omavaraisuusaste mittaa kuntien vakavaraisuusastetta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä pienempi omavaraisuusastetta voidaan pitää merkinä merkittävästä velkarasitteesta. Vesilahden omavaraisuusaste vuonna 2021 oli edelleen heikko ollen 38,8 % (2020: 37,0 %). Vesilahden kunnan suhteellinen velkaantuneisuus vuonna 2021 oli 57,4 % (2020: 62 %). Suhteellinen velkaantuneisuus kuvaa, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Tarkastelu kuntalain 118 §:ssä määriteltyjen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerien täyttymisestä

Arviointimenettely voidaan aloittaa, jos kunnan konsernitaseeseen on kertynyt alijäämää viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 e/asukas ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 e/asukas. Vesilahden konsernitaseessa ei ole kertynyttä alijäämää (kertynyt ylijäämä 3,2 milj. euroa).

Lisäksi arviointimenettely voidaan aloittaa, jos seuraavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuonna täyttäneet kaikki laissa säädetyt raja-arvot:

Kriteeri	TP2020	TP2021	Johtopäätös
Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen (pl. harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus).	+3 447	+2 669	EI TÄYTY
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Vesilahti: 22,0 Koko maa: 19,97	Vesilahti: 22,0 Koko maa: 20,02	TÄYTTY
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 %:lla.	Vesilahti: 3 791 €/ as. Koko maa, raja-arvo v. 2019 7 084 €/as	Vesilahti: 3 475 €/as Koko maa, raja-arvo v. 2020: 7 454 €/as	EI TÄYTY
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 %	61,9 %	57,5 %	TÄYTTY

Taulukko: Kunnan kriteerien täyttymisestä

Kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Tilikauden 2021 toteutuminen huomattavasti ennakoitua paremmin vaikuttaa olennaisesti myös

taloussuunnittelukauden näkymään. Kun huomioidaan tilinpäätöksessä 2021 oleva kertynyt ylijäämä (2,8 milj. euroa) ja taloussuunnitelmakaudelle 2021–2024 arvioidut alijäämät (yhteensä -2,4 milj. euroa), on taloussuunnitelma 2024 talouden osalta tasapainossa. Tarkastuslautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota kapenevaan talouden liikkumavaraan sekä tulorahoituksen riittävyteen. Vuosina 2021–2024 tulorahoituksella ei pystytä arvion mukaan kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja.

Talouden tasapainon tarkastelua	
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.2021	+ 2.273.796 euroa
Tilikauden ylijäämä 31.12.2021	+ 487.799 euroa
Ylijäämät yhteensä 31.12.2021	+ 2.761.595 euroa
Talousarvio 2022 alijäämäarvio	- 953.973 euroa
Taloussuunnitelma 2023 alijäämäarvio	- 1.018.607 euroa
Taloussuunnitelma 2024 ylijäämäarvio	- 437.206 euroa
Alijäämät 2021-2024 yhteensä	- 2.409.786 euroa
Arvio yli-/alijäämästä 31.12.2024	+ 351 809 euroa

Taulukko: Talouden tasapainotuksen tarkastelusta

4. YHTEENVETO

Vaikka korona-aika jatkui enemmän ja vähemmän koko vuoden 2021, onnistuttiin valtuustoon nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteuttamisessa pääosin. Määräraha- ja tuloarviotavoitteet saavutettiin myös pääosin.

Kunnan tärkein tehtävä on tarjota kuntalaisille toimivat palvelut, kehittää alueensa elinvoimaa ja taata turvallinen elinympäristö kuntalaisille. Talouden tasapaino on edellytys edellä mainituille.

Lasten ja nuorten pahoinvoinnin, yksinäisyyden tunteen ja kiusaamisen ehkäisyyn on käytettävä kaikki tarpeelliset voimavarat. Tulevat hyvinvointialueet ovat ison haasteen edessä ja kunta menettää suoran otteensa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisen valvontaan. Yhteistyötä sivistystoimen ja sote-palveluiden välillä pitää entisestään tiivistää. Palveluverkkoselvitys käynnistettiin lokakuussa 2021 asettamalla työryhmä ja selvitys on saatettu loppuun alkuvuonna 2022. Tarkastuslautakunta seuraa asian etenemistä.

Tarkastuslautakunta teki arviointia tässä kokoonpanossa nyt ensimmäisen kerran. Tarkastuslautakunta on tarttunut tehtäväänsä aktiivisesti, vaikka lautakunnan kokoonpanossa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet työskentelyyn.

Yksi akuutti kehitystarve on tunnistettu, joka osaltaan edistäisi myös tarkastuslautakunnan arviointityön onnistumista; tavoitteiden tulee olla mitattavia, selkeitä ja riittävän haasteellisia. Tavoitteiden kautta valtuusto ohjaa kunnan toimintaa ja taloutta ja siksi niiden merkitys on keskeinen. Tällä hetkellä monet tavoitteista eivät ole mitattavia tai niiden asettamisen yhteydessä ei ole määritelty tavoitetasoa.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan henkilöstöä ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä.

5. ALLEKIRJOITUKSET

Vesilahdessa 13.6.2022

Tarkastuslautakunta

Kristiina Kantola, puheenjohtaja

Mikko Ala-Orvola, varapuheenjohtaja

Marika Vaasvainio, jäsen

Antti Uusi-Rasi, varajäsen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 14 pages before this page

Dokumentet inneholder 14 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 14 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 14 sider før denne side

Detta dokument innehåller 14 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende